

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ประกอบด้วย บุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้
    - ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่ง จากโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 330 โรงเรียน ได้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 330 คน
    - ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ได้แก่ครู-อาจารย์ในโรงเรียน
ประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 330 โรงเรียน
ได้ครู-อาจารย์ จำนวน 3,068 คน รวมประชากรทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 3,398 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ครู-อาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน
ประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 จำนวน 330 คน

รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 660 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ
ปลายเปิด โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 5 ท่าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยาย
โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เขตการศึกษา 12 ทั้ง 6 งาน

ตอนที่ 3 ปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง
ชาติ เขตการศึกษา 12 ทั้ง 6 งาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเองและทาง
ไปรษณีย์ จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น จำนวน 660 ฉบับ ได้รับคืนมา จำนวน 614 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 93.03

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้ง 3
ตอนมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปตาราง
ประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารส่วนมากเป็นชาย อายุอยู่ระหว่าง 41-45 ปี อายุราชการ 26 ปีขึ้นไป ตำแหน่งในปัจจุบันส่วนมากดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันอยู่ระหว่าง 6-10 ปี

ครู-อาจารย์ส่วนมากเป็นหญิง อายุอยู่ระหว่าง 36-40 ปี อายุราชการอยู่ระหว่าง 16-20 ปี ตำแหน่งในปัจจุบันส่วนมากดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันอยู่ระหว่าง 1-5 ปี

ตอนที่ 2 และ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยทั้ง 6 งานพบว่า

1. งานวิชาการ

1.1 การจัดหาเอกสารหลักสูตรส่วนมากได้มาจาก สปอ., สปจ. จัดสรรให้และโรงเรียนจัดซื้อเอง การปรับปรุงหลักสูตรสำหรับใช้ในโรงเรียนส่วนมากบุคลากรในโรงเรียนช่วยกันปรับปรุงและบุคลากรในโรงเรียน สปอ., สปจ. ร่วมมือกันปรับปรุงการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจหลักสูตรและนำไปใช้ส่วนมากจัดส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรด้วยตนเอง การจัดครูเข้าสอนส่วนมากจัดตามความถนัดและความสามารถของครู และจัดตามความสมัครใจ ความสนใจของครู การให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนส่วนมากจัดประชุมอบรมชี้แจงให้เห็นความสำคัญ และจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้ได้อย่างเพียงพอ วิธีการเตรียมครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผลส่วนมากจัดหาหนังสือให้อ่านและส่งไปศึกษาดูงานโรงเรียนอื่น วิธีการสอนซ่อมเสริมส่วนมากจะจัดสอนเป็นกลุ่มย่อย และให้นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติม วิธีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรส่วนมากจัดส่งครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการและจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

1.2 ปัญหาเรื่องหลักสูตรส่วนมากผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักสูตรและขาดเอกสารหลักสูตร ปัญหาการปรับปรุงหลักสูตรสำหรับใช้ในโรงเรียนส่วนมากบุคลากรขาดความรู้ในเรื่องหลักสูตร และบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนมากขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและไม่มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร ปัญหาการจัดครูเข้าสอนส่วนมากครูมีกิจกรรมอย่างอื่นต้องทำหลายอย่าง เช่น ธุรการ วินัย ห้องสมุด สหกรณ์ และมีบุคลากรไม่เพียงพอ ปัญหาสื่อการเรียนการสอน ส่วนมาก สื่อการเรียนการสอนไม่พอกับความต้องการของครู และครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตและใช้สื่อ ปัญหาการวัดผลและประเมินผลส่วนมากขาดอุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องอำนวยความสะดวกในการวัดผลและประเมินผล และขาดการติดตามและนำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมการสอน ส่วนมากขาดบุคลากร งบประมาณ และโรงเรียนขาดสถานที่ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการจัดกิจกรรม ปัญหาการประชุมอบรมทางวิชาการส่วนมากขาดงบประมาณและครูที่ได้รับการอบรมมาแล้วก็ยังคงมีพฤติกรรมเหมือนเดิม

2. งานบุคลากร

2.1 การนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมาใช้ในการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน ส่วนมากใช้ในการจัดครูเข้าสอนตามรายวิชาและจัดครูเข้าชั้นเรียน การนิเทศบุคลากร ส่วนมากผู้บริหารเป็นผู้นิเทศและครูนิเทศกันเอง ส่วนการธำรงรักษาบุคลากรส่วนมากผู้บริหารพิจารณาอย่างเป็นธรรมในเรื่องความดีความชอบ และสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

2.2 ปัญหาในการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานส่วนมากขาดบุคลากรในบางสาขาวิชา และบุคลากรมีน้อยแต่งานมีมาก ปัญหาการควบคุม กำกับ ติดตามผลการนิเทศบุคลากรส่วนมากไม่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และไม่มีงบประมาณสนับสนุน ปัญหาการธำรงรักษาบุคลากรส่วนมากขาดงบประมาณในการพัฒนาและจัดสวัสดิการไม่ตรงกับความต้องการ ปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนมากขาดเครื่องมือในการประเมินและขาดการยอมรับจากบุคลากร

3. งานกิจการนักเรียน

3.1 การจัดทำเขตบริการโรงเรียนส่วนมากจัดทำแผนที่เขตบริการเอง และโรงเรียนร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียน สปอ./ก. ในการจัดทำแผนที่เขตบริการ การจัดทำสำมะโนนักเรียนส่วนมากใช้วิธีศึกษาข้อมูลจากทะเบียนราษฎร และเดินทางไปพบบิดา-มารดา หรือผู้ปกครองเด็กตามบ้าน การเกณฑ์-รับเด็กเข้าเรียนส่วนมากแต่งตั้งครูเป็นเจ้าหน้าที่รับแจ้งเด็กเข้าเรียนและรับแจ้งเด็กเข้าเรียนตามวัน เวลาที่กำหนด การปฐมนิเทศผู้ปกครองส่วนมากจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองปีละ 1 ครั้ง และขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน การบริการสุขภาพส่วนมากจัดทำบุตรสุขภาพนักเรียนและบริการตรวจวัดสายตา ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงเป็นระยะ การบริการแนะแนวส่วนมากจัดทำเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนว และจัดบริการปรึกษาตามผล การบริการอาหารกลางวันส่วนมากจัดอาหารกลางวันบริการนักเรียนขาดแคลนฟรีทุกวัน และจัดหาเอกสารกลางวันบริการนักเรียนทุกคนทุกวัน

3.2 ปัญหาการจัดทำเขตบริการส่วนมากเด็กในเขตบริการไปเรียนที่โรงเรียนอื่น และขาดบุคลากรในการจัดทำ ปัญหาการจัดทำสำมะโนนักเรียนส่วนมากข้อมูลจากทะเบียนราษฎรไม่ตรงกับความเป็นจริงและบุคลากรไม่มีเวลาในการจัดทำเพราะต้องใช้เวลามาก ปัญหาการเกณฑ์-รับเด็กเข้าเรียนส่วนมากผู้ปกครองไม่สนใจจัดส่งเด็กเข้าเรียนและผู้ปกครองส่งเด็กไปเรียนนอกพื้นที่เขตบริการจำนวนมาก ปัญหาการปฐมนิเทศบุคลากรส่วนมากขาดงบประมาณสนับสนุนและผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาการบริการสุขภาพส่วนมากขาดห้องพยาบาล อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการปฐมพยาบาลและบุคลากรขาดความรู้ ปัญหาการบริการแนะแนวส่วนมากบุคลากรไม่มีเวลาในการจัดทำเอกสารและขาดวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาการบริการอาหารกลางวันส่วนมากงบประมาณในการดำเนินการไม่เพียงพอและขาดบุคลากรในการจัดทำ

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

4.1 งานสารบรรณในโรงเรียนส่วนมากมอบหมายให้ครูรับผิดชอบงานธุรการ และผู้บริหารและผู้ช่วยร่วมมือกันดำเนินการ การจัดทำงานทะเบียนส่วนมากมอบหมายให้ครูธุรการรับผิดชอบงานทะเบียนอย่างเป็นระบบ และมีห้องเอกสารงานทะเบียนโดยเฉพาะ

การรักษาความปลอดภัยในอาคารสถานที่ส่วนมากแต่งตั้งเวรยามรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน และมอบหมายให้ภารโรงรับผิดชอบดูแล การประชาสัมพันธ์โรงเรียนส่วนมากให้นักเรียนนำข่าวสารไปแจ้งผู้ปกครองและการประชุมผู้ปกครอง งานพัสดุส่วนมากมีเจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการนำลงทะเบียน และ สปอ., สปจ. ดำเนินการและมอบให้โรงเรียนนำลงทะเบียน

4.2 ปัญหางานทะเบียนและรายงานส่วนมากครูมีหน้าที่สอนประจำอยู่แล้ว ไม่มีเวลาทำงานทะเบียนรายงาน และขาดผู้เก็บเอกสารอย่างเป็นระบบ ปัญหาการรักษาความปลอดภัยในอาคารสถานที่ส่วนมากไม่มีงบประมาณจ่ายสำหรับบุคลากรอยู่เวรยามและขาดอุปกรณ์ในการป้องกันภัย ปัญหาการประชาสัมพันธ์ส่วนมากขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์ และครูมีภาระกิจด้านการสอนมากจึงไม่มีเวลาทำงานประชาสัมพันธ์ ปัญหางบประมาณส่วนมากได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ และงบประมาณที่ได้รับมาล่าช้า ปัญหางานพัสดุส่วนมากบุคลากรมีงานสอนประจำมากแล้วไม่มีเวลาทำงานพัสดุและขาดห้องจัดเก็บพัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน ปัญหาการเงิน และบัญชีส่วนมากเจ้าหน้าที่มีเวลาไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานและขาดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

5. งานอาคารสถานที่

5.1 การวางแผนงานอาคารสถานที่ส่วนมากจัดทำแผนผังอาคารสถานที่และสำรวจความต้องการอาคารสถานที่

5.2 ปัญหางานอาคารสถานที่ส่วนมากขาดอาคารประกอบและอาคารเรียน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.1 การให้บริการชุมชนส่วนมากให้ใช้อาคารสถานที่ตามความเหมาะสมกับกิจกรรม และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยนำคณะครูและไปช่วย โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นส่วนมากจากชุมชนและสาธารณสุข ความร่วมมือที่ได้รับจากชุมชน/ หน่วยงานอื่นส่วนมากจะให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและตรวจสุขภาพนักเรียน

6.2 ปัญหาการให้บริการชุมชนส่วนมากโรงเรียนไม่มีเวลาให้บริการชุมชนและไม่มีอาคารสถานที่ วัสดุ หรืออุปกรณ์ที่จะให้บริการ ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ส่วนมากบุคลากรมีเวลาว่างไม่ตรงกับวันจัดกิจกรรมและขาดการประสานงาน ปัญหาการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน/หน่วยงานในท้องถิ่นส่วนมากขาดงบประมาณดำเนินการและขาดการประสานงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นชาย แสดงว่าในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระยะแรกก่อนที่จะมีการโอนโรงเรียนประชาบาล สังกัดกระทรวงมหาดไทย มาเป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ คัดเลือกผู้บริหารเพศชาย ได้มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลความเจริญ อยู่ตามป่าเขาหรือแนวชายแดนซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย การคมนาคมไม่สะดวก จึงเหมาะสมที่จะแต่งตั้งเพศชายให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าเพศหญิง (สังเวียน ตั้งคณาพร, 2538 : 180-181) ถึงแม้จะโอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในระยะแรก ๆ ก็ยังใช้วิธีการคัดเลือกเช่นเคย ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมาจึงเริ่มใช้วิธีการสอบคัดเลือก ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเองปรากฏว่า การสอบแต่ละครั้งจะมีเพศชายสมัครสอบคัดเลือกมากกว่าเพศหญิง และสอบคัดเลือกได้มากกว่าด้วย ครู-อาจารย์ส่วนมากเป็นหญิง ซึ่งเป็นไปตามลักษณะวิชาชีพ คือ เพศหญิงจะเลือกศึกษาวิชาชีพครูมากกว่าชาย ด้านอายุทั้ง 2 กลุ่ม อายุส่วนมากอยู่ระหว่าง 36-45 ปี ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ผู้บริหารส่วนมากอายุราชการ 26 ปีขึ้นไป ส่วนครู-อาจารย์ส่วนมากอายุราชการอยู่ระหว่าง 16-25 ปี ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีความสอดคล้องกันกับอายุซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะในการทำงาน ตำแหน่งในปัจจุบันผู้บริหารส่วนมากดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ ครู-อาจารย์ส่วนมากดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์ส่วนมากมีวุฒิปริญญาตรี ซึ่งนับว่าเหมาะสมในสภาวะการณ์ในปัจจุบัน เพราะสังคมโลกได้

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์จะต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อจะได้ก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นการยกระดับความรู้ของตนเองและพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สังเวียน ตั้งคุณาพร, 2538: 181) และทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์ ส่วนมากดำรงตำแหน่งปัจจุบันอยู่ระหว่าง 1-10 ปี

ตอนที่ 2 และ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานในโรงเรียน ประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. งานวิชาการ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดหาเอกสารหลักสูตรมาใช้ในโรงเรียน โดยการขอยืมภายในกลุ่มโรงเรียนนั้นมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 13.68 ซึ่งตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2534 หมวด 2 ข้อ 19 (4) ว่า “ส่งเสริม สนับสนุนและดำเนินการให้มีการประสานงานการใช้ทรัพยากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ” (สนอง เครือมาก, 2536 : 317) ซึ่งจากสภาพดังกล่าว โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาน่าจะได้มีการประชุมหาแนวทางช่วยเหลือโรงเรียนภายในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันให้มากขึ้น เพื่อพัฒนางานในทุกด้านให้มีความพร้อมใกล้เคียงกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียนจะต้องมีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาของแต่ละโรงเรียนแล้วจะได้นำเสนอในที่ประชุมกลุ่มโรงเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าในบางโรงเรียนจะขาดบุคลากรก็สามารถช่วยเหลือกันภายในกลุ่มได้ โดยการเชิญมาเป็นวิทยากรในสาขาที่บางโรงเรียนขาดแคลนก็ยังมีโอกาสทำได้ด้วย โดยให้ค่าตอบแทนตามระเบียบทางราชการ

1.2 ผลการวิจัย พบว่า วิธีการให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนโดยการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้และสาธิตการใช้ดำเนินการเพียงร้อยละ 11.24 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วนิตา วัชรกิจ (2534 : 173) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาที่รับนักเรียนชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า โรงเรียนขาดสื่อการเรียนการสอน ครูไม่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน สาเหตุที่ทำให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนน้อยเกิดจากสาเหตุ 5 ประการ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การผลิต และ การใช้สื่อ ขาดการนิเทศติดตามจากผู้บริหาร สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อ และใช้สื่อการเรียนการสอนแล้วทำให้สอนไม่ทันตามเนื้อหาหลักสูตร

ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานน่าจะได้มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อมาบรรยายเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับครูในโรงเรียนตามโครงการดังกล่าว ผู้บริหารนิเทศติดตามการใช้สื่อในการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ ก็จะสามารถแก้ปัญหาครูไม่ชอบใช้สื่อการเรียนการสอนได้ในลำดับหนึ่ง

1.3 ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในเรื่องหลักสูตร คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักสูตร และบุคลากรไม่เข้าใจหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชวลี พิงแสงสี (2528 : ฉ) เรื่อง การศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรประถมศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่เข้าใจหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ไม่ศึกษาเอกสารหลักสูตร และครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนตามแนวที่หลักสูตรต้องการ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาในระดับประถมและมัธยมตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องหามาตรการแก้ไขเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพื่อให้การจัดการศึกษาในระดับนี้บรรลุตามเป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการและส่งผลถึงนักเรียน ซึ่งอนาคตของชาติต่อไป

ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษาควรมีนโยบายให้ครู-อาจารย์ ศึกษาหลักสูตรอย่างแท้จริง โดยการประชุมสัมมนา อบรม การใช้หลักสูตรในระดับ

โรงเรียน ระดับกลุ่ม สปอ. สปจ. ตามลำดับ จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรไม่เข้าใจหลักสูตร ซึ่งเป็นบุคลากรที่จะปฏิบัติการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจอย่างท่องแท้แล้วจะให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจได้อย่างไร ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ไข โดยประชุมอบรมชี้แจงผู้ปกครองในเรื่องหลักสูตรตามโอกาสที่เหมาะสม ทำเอกสารเผยแพร่หลักสูตร จัดบุคลากรให้ความรู้เรื่องหลักสูตรให้กับผู้ปกครองในวันพระ วันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรอย่างแท้จริงด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

2. งานบุคลากร

2.1 ผลการวิจัย พบว่า การนิเทศบุคลากรผู้บริหารเป็นผู้นิเทศเป็นส่วนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลเชษฐ์ แก้ววี (2538 : 143) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รับนักเรียน ชาวเขา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดน่าน” พบว่า การนิเทศบุคลากรมีคณะกรรมการนิเทศของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูวิชาการ ซึ่งผลการนิเทศใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ช่วยเหลือบุคลากรที่ยังไม่มั่นใจในการสอนและช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ

ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศบุคลากรผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และนำผลการนิเทศมาประชุม สัมมนากันในโรงเรียนเพื่อหาทางนิเทศบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ปัญหาการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน คือ ขาดบุคลากรในบางสาขาวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลเชษฐ์ แก้ววี (2538 : 145) พบว่า ปัญหาการบริหารงานบุคลากร คือ ขาดครูในภาพรวมทั้งผู้ให้สัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวทางโรงเรียนได้เชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอนในสาขาที่ขาดแคลนและจากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ว่า โรงเรียนใดมีครูเกินเกณฑ์ก็ให้ตัดโอนมาตั้งใหม่ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งขาดแคลนบุคลากร และใช้วิธีการขอตัวมาช่วยราชการและเขียนย้ายมาดำรงตำแหน่งในโอกาสต่อไป และใช้วิธีรวมเด็ก 2 ชั้น

และจัดครูสอน 1 คน เช่น อนุบาล 1, 2 รวมกัน ป.1 กับ ป.2 รวมกัน ซึ่งก็ช่วยได้พอสมควร

3. งานกิจการนักเรียน

3.1 ผลการวิจัย พบว่า การบริการสุขภาพ โรงเรียนส่วนมากมีห้องพยาบาล อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิลักษณ์ มณีศรี (2538 : 131) เรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4” พบว่า มีการบริการด้านสุขภาพโดยการจัดห้องพยาบาลพร้อมยาและต่าง ๆ ไว้บริการ จัดให้มีบัตรสุขภาพ นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้จัดน้ำสะอาดไว้ให้ดื่ม และประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้มาตรวจสุขภาพนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การจัดบริการสุขภาพดังกล่าวมีความเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกำลังเข้าสู่สภาวะเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีห้องพยาบาลไว้บริการ กิติมา ปรีดีติลก (2532 : 180) กล่าวไว้ว่า “โรงเรียนควรจัดให้มีห้องพยาบาลพร้อมครุภัณฑ์ และจัดให้มียาประเภทต่าง ๆ ไว้ด้วย นอกจากนี้จะต้องมีครูหรือพยาบาลดูแลด้านการพยาบาลด้วย”

3.2 ปัญหาการบริการอาหารกลางวันส่วนมากพบว่า ขาดงบประมาณในการจัดทำอาหารกลางวัน และขาดบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิลักษณ์ มณีศรี (2538 : 131) เรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 4 พบว่า “มีการจัดอาหารกลางวันแบบให้เปล่าสำหรับนักเรียนยากจน และการจัดอาหารกลางวันจำหน่ายในราคาถูก ซึ่งเป็นการเหมาะสม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงคุณภาพของอาหารที่จัดด้วย ดังเช่น กิติมา ปรีดีติลก (2532 : 181) กล่าวว่า “การจัดบริการอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผู้จัดจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้แก่เด็กมากกว่าที่จะได้รับจากเด็ก”

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ทางโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าวจะต้อง

จัดการศึกษาถึง 3 ระดับ คือ ก่อนประถม ประถม และมัธยม ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขยายโอกาส ทางโรงเรียนจะได้รับงบประมาณสำหรับนักเรียนขาดแคลนและมีภาวะบกพร่องทางโภชนาการเท่านั้นที่จะได้รับประทานอาหารฟรี ซึ่งมีประมาณร้อยละ 10-15 เท่านั้น ส่วนนักเรียนที่เหลืออีกร้อยละ 85-90 ต้องหาซื้ออาหารทาน ถ้ารัฐจะให้การสนับสนุนงบประมาณ จัดบริการอาหารกลางวันฟรีทุกคนรัฐก็ไม่มียกงบประมาณเพียงพอ ซึ่งทางโรงเรียนก็ต้องขอความร่วมมือจากชุมชน บริษัท หรือผู้มีจิตศรัทธาช่วยบริจาคเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ และจ้างประชาชนในหมู่บ้านจัดทำอาหารบริการเพื่อแก้ปัญหาที่ต้องเอาบุคลากรไปจัดทำอาหารกลางวัน ซึ่งทางโรงเรียนส่วนมากขาดอยู่แล้ว

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ

4.1 ผลการวิจัย พบว่า การรักษาความปลอดภัยในอาคารสถานที่ที่มีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และประชาชนในท้องถิ่นช่วยดูแล ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนและชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก ยิ่งในชนบทยิ่งให้ความสำคัญกับโรงเรียนมาก เพราะกิจกรรมของเกือบทุกกระทรวงส่วนมากจะจัดที่โรงเรียน เช่น การเลือกตั้งในทุกระดับก็จะใช้โรงเรียนเป็นหน่วยเลือกตั้ง การอบรมลูกเสือชาวบ้านไทยอาสาป้องกันชาติ และการออกหน่วยเคลื่อนที่ของสาธารณสุขก็จะจัดที่โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการประสานงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในหมู่บ้านช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยในอาคารสถานที่นั้นเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง

4.2 ปัญหาเรื่องงบประมาณ ส่วนมากพบว่า ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ลำช้า ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุพิน ไชยเจริญ (2535 : 232) พบว่า ปัญหาด้านงบประมาณของโรงเรียน ได้แก่ ได้รับการจัดสรรน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการและได้รับช้าไม่ทันการณ์ นอกจากนี้ผลการวิจัยของ กาญจนา โพธิวิชยานนท์ (2537 : 126) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” พบว่า การจัดสรรงบประมาณมาใช้จ่ายตามโครงการล่าช้า ไม่ทันใช้ก่อนเปิดเรียน ทำให้โรงเรียนขาดความ

คล่องตัว และจากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 30) ก็พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ งบประมาณล่าช้า และมีจำนวนไม่เพียงพอในการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ สาเหตุเกิดจากการสั่งการของหน่วยงานต้นสังกัดล่าช้า แจ้งงบประมาณล่าช้า และการได้รับงบประมาณล่าช้าส่งผลกระทบต่อให้การจัดการเรียนการสอนทำได้ไม่เต็มที่ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งสอนในโรงเรียนขยายโอกาสเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 มาได้ห้องคหกรรมในปีการศึกษา 2538 ซึ่งทางโรงเรียนเปิดดำเนินการแล้ว 4 ปี ถึงได้รับงบประมาณ ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนพอสมควร

5. งานอาคารสถานที่

5.1 ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนด้านอาคารสถานที่ มีการวางแผนและจัดทำแผนผังอาคารสถานที่ไว้ล่วงหน้า ดังเช่น กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 197) กล่าวว่า “ถ้าเรามุ่งให้การเรียนการสอนบรรลุผลสมบูรณ์แล้วก็จำเป็นต้องจัดหาอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ดี ถูกหลักวิชา เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด และประหยัดที่สุดด้วย” ซึ่งจากสภาพดังกล่าวทางโรงเรียนได้วางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดีแล้ว แต่พอของบจัดสร้างอาคารสถานที่กับไม่ได้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมาอีก คือ เด็กไม่มีที่เรียนจะต้องสร้างอาคารชั่วคราวหรืออาศัยศาลาวัด และจากนโยบายของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายสุวิทย์ รังสิตพล ให้โรงเรียนมีห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องวิทยาศาสตร์ ซึ่งห้องเหล่านี้ก็ต้องจัดให้อย่างละ 1 ห้อง ซึ่งจะทำให้ขาดห้องเรียนเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งทางโรงเรียนก็ขอบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาช่วยสร้างให้ แต่ก็คงแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

5.2 ปัญหาด้านอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า ขาดอาคารประกอบและอาคารเรียนไม่เพียงพอสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลเชษฐ แก้ววี (2538 : 158) พบว่า โรงเรียนขาดห้องเรียน โดยมีสาเหตุมาจาก งบประมาณมีน้อยและการจัดสร้างล่าช้า เพราะไม่มีพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา วัชรกิจ (2534 : 104) ซึ่งพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาที่รับชาวเขา ขาดแคลนอาคารเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีจำนวนชั้นมากขึ้น มีเด็กเพิ่มขึ้น ไม่มีผู้ประมุลก่อสร้าง และจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535 : 186) และกรมวิชาการ (2536 : 29) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีปัญหาหลายประการ ได้แก่ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ขาดอาคารเรียน อาคารประกอบตลอดจนห้องกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน เนื่องจากได้รับงบประมาณในการก่อสร้างน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า อาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะจะช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่โรงเรียนอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรพิจารณาการใช้ห้องเรียนและอาคารเรียนให้คุ้มค่าที่สุด นอกจากนี้ควรให้นักเรียนได้เรียนนอกห้องเรียนให้มากจะช่วยให้ปัญหาการขาดอาคารสถานที่เบาบางลงได้ ซึ่ง เรื่อง เจริญชัย (2526 : 263) กล่าวว่า “แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ นอกจากจะช่วยให้โรงเรียนสนองหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ยังมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ของโรงเรียนอีกด้วย” และผู้บริหารควรเน้นเรื่องการปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อให้อาคารอยู่ในสภาพที่คงทนและปลอดภัยอยู่เสมอ

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

6.1 ผลการวิจัย พบว่า การให้บริการชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น โรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนมากร่วมมือและให้บริการซึ่งกันและกันอยู่ในระดับดี เพราะจากสภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จะตั้งอยู่ในชนบท ป่าเขา และบริเวณชายแดน บางชุมชนก็มีโรงเรียนที่เป็นสถานที่ราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด และเป็นสถานที่ที่เป็นที่ขีดหน้าชูตาของชุมชน และทางโรงเรียนส่วนมากก็ขอความร่วมมือจากชุมชนเป็นส่วนใหญ่เพราะอยู่ใกล้ชิดกัน จากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเคยปฏิบัติหน้าที่การสอนในหลายโรงเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในชนบท ประชาชนที่อยู่บริเวณโรงเรียนส่วนมากจะมีฐานะยากจน หาเช้ากินค่ำ ไม่มีเวลาจะมาร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วน

มากจะให้ได้ก็คือ แรงงาน ถ้าเป็นทรัพย์สินต้องขอบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาจากในเมือง เป็นนส่วนใหญ่

6.2 ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โรงเรียนไม่มีเวลาให้บริการชุมชน ขาดอาคาร วัสดุอุปกรณ์ที่จะให้บริการ สาเหตุพบว่า โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ชุมชนก็จะมาขอใช้ในชว่งวันเวลาปกติ ซึ่งทำให้โรงเรียนให้บริการไม่ได้ ถ้าทางชุมชนจัดกิจกรรมในวันปกติแต่กิจกรรมนั้นใช้สนามทางโรงเรียนบริการให้ทุกกิจกรรมอยู่แล้ว และปัญหาจากการขาดอาคารทำให้โรงเรียนให้บริการชุมชนได้ไม่สมบูรณ์นัก ขาดวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการให้บริการ โต๊ะ เก้าอี้ ซึ่งปัญหาจากชุมชนเองก็คือให้บริการแล้วไม่ดูแลรักษาปล่อยให้ชำรุดเสียหายได้ ผู้วิจัยเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในเรื่องที่พอจะทำได้ก่อน เช่น การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จัดบริการห้องสมุดแก่ประชาชน และเปิดโอกาสให้ใช้สนามกีฬาของโรงเรียน ทางโรงเรียนก็ขอความร่วมมือในการเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนและครู เชิญมาเป็นกรรมการโรงเรียน เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามจุดหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 ครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

1. ควรจัดประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารต่อไป

2. ควรจัดประชุมผู้ปกครองในเขตพื้นที่บริการของแต่ละโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในหลักสูตร
3. ผู้บริหารควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุและปัญหาที่แท้จริง จะได้หาทางแก้ไข
4. ผู้บริหารควรมีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสาธิตการใช้ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้และนำไปใช้ได้ต่อไป
5. ควรจัดประชุมครู-อาจารย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ทันกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่
6. ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนอย่างเพียงพอโดยตั้งเป็นงบประมาณหมวดเงินอุดหนุน เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น อบรมครู ประชาสัมพันธ์โรงเรียน กิจกรรมแนะแนว
7. ควรมีการจัดบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปด้วยอีกทางหนึ่ง
8. ควรให้คณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นตัวแทนประชาชนในท้องถิ่น มีบทบาทในการบริหารโรงเรียนอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของโรงเรียนและประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 โดยการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12